

Hup minister, leve integriteit!

Pieter Wisse, Information Dynamics

Metapatroon is een methode annex notatiewijze voor conceptuele modellering. Information Dynamics is de maker en eigenaar van Metapatroon.

Information Dynamics heeft over consortium Essence o.a. de klacht van plagiaat van Metapatroon (Engels: Metapattern).¹ De partijen die bij Essence betrokken zijn, willen het echter doen voorkomen dat de klacht allang weerlegd is. Maar dat klopt helemaal niet. Zowel formele als materiële argumenten ter weerlegging blijven ontbreken. Intussen zet Essence met zijn deelnemers valse concurrentie voort.

Wie kan die partijen met gezag aanspreken op hun schending van integriteit enzovoort? Omdat er overheidsinstellingen waaronder een onderdeel van zijn eigen ministerie nauw bij Essence betrokken zijn, zou vooral de minister van Binnenlandse Zaken daar toch alles voor moeten voelen. In *NRC Handelsblad* (21 december 2012, p. 18) doet R. Plasterk immers een dringende oproep:

Je moet niet alleen integer zijn, maar je moet ook integer doen.

Voorzover ik kan beoordelen, nemen o.a. enkele van zijn eigen medewerkers dat adagium helaas niet zo serieus. Ik vrees daarom dat de minister gelijk heeft, te weten

dat mensen zich [niet] ten volle realiseren hoe fout het is.

Stellig onbedoeld maakt hij een opmerking die ook de concrete praktijk van Essence treffend schetst:

[A]ls je specifiek de subsidie voor je eigen club probeert voor te trekken, zit je fout.

En van zijn stelregel dat

het morgen in de krant [moet kunnen] staa[n ... om]dat het in orde is

lijkt menigeen zich steeds minder aan te trekken. Maar ik blijf het proberen ...²

Afwijking van raamovereenkomst

Volgens de begrippenlijst in TenderNed eGids is een *raamovereenkomst* een overeenkomst tussen één of meer aanbestedende diensten en één of meer ondernemers.

---

¹ Ter verdere oriëntatie op 'de zaak Essence' zie o.a. *Zoek de verschillen!* (januari 2012, Engelstalige versie: *In search of differences*), *Innovatieparasiet: pleidooi voor gastheerhygiëne* (april 2012), *Oproep tot hervatting* (april 2012), *Ook open kaart, open brief aan Bureau Forum Standaardisatie* (14 mei 2012), *Enkele openstaande vragen over consortium Essence* (juni 2012), *Van klacht tot erger* (juni 2012), *Voor goed begrip* (juni 2012), *Open bedankbrief aan Ventoux Advocaten* (september 2012), *Up against a state of perversity* (oktober 2012), *Vals congresspoor* (4 oktober 2012), *Stop plagiaat van Metapatroon ofwel, wie het met rectificatie oneens is moet het zeggen* (oktober 2012), *Visitekaartprofessor* (november 2012), *Ontspoorde evaluatie* (december 2012), *Epidemische oplichterij* (december 2012) en *Stankbetuiging* (december 2012).

² Aanvankelijk kwam daartegen bezwaar, maar partijen zetten dat niet dóór. Vinden ze het zúlke onzin wat ik beweet, dat ze er geen tijd en moeite aan wensen te besteden? Of durven ze het niet, uit angst om hun aperte òngelijk te demonstreren? Ook zitten er partijen bij die m.i. zelfs geen idee hebben waarom het gaat; hun weigering zich erin te verdiepen is natuurlijk in toenemende mate nalatig en aldus zijn ook zij medeplichtig aan fraude.

De term raam heeft in die samenstelling de betekenis van kader, mantel e.d. Via zgn eerste concurrentiestelling gunt een overheidsinstelling aan enkele ondernemers als het ware het privilege om via tweede concurrentiestellingen of minicompetities mee te dingen naar daadwerkelijke opdrachten. De omschrijving door TenderNed luidt verder:

Een raamovereenkomst maakt het mogelijk om overheidsopdrachten gedurende een bepaalde periode aan die ondernemer r(s) te gunnen, die bij de raamovereenkomst is (of zijn) aangesloten.

Dat privilege geldt echter niet absoluut. Opnieuw TenderNed:

Een aanbestedende dienst mag hier in uitzonderingsgevallen van afwijken. Die afwijking moet verband houden met het voorwerp van de opdracht en deugdelijk gemotiveerd worden.

Zo'n afwijking qua voorwerp was aan de orde voor GBO.Overheid (thans: Logius) voor diensten betreffen[de] het ondersteunen van het hoofd Bureau Forum Standaardisatie bij het ontwerpen van een strategische visie op semantische standaardisatie.

Specifiekverklaringen voor dienstverlening door Information Dynamics

Het citaat tot besluit van de vorige paragraaf is ontleend aan documenten waarin GBO.Overheid de afwijking motiveert.³ De eerste keer verklaart GBO.Overheid over “de tijdelijke inzet van de heer (dr. ir.) P.E. Wisse van Information Dynamics.”⁴

Echte deskundigheid op het gebied van semantische standaardisatie is schaars. Niet alleen in Nederland, maar ook internationaal. Velen praten de originele denkers na. De combinatie van deze echte deskundigheid op het gebied van semantiek én deskundigheid op het gebied van bestuurlijke informatievoorziening is [echter] zeldzaam. Pieter Wisse combineert deze deskundigheden. Hij promoveerde op een ontwerp van grondslagen voor conceptuele (lees dus ook: semantische) informatiemodellering op ‘open’ schaal (*Semiosis & Sign Exchange: design for a subjective situationism, including conceptual grounds of business information modelling*). Daarnaast publiceerde hij vele boeken en artikelen die de opdracht van het Forum en College [Standaardisatie] direct raken. (zie bijlage).

Naast deze kennis en vaardigheden beschikt de heer Wisse over een uitgebreid netwerk en is hij veranderkundig sterk.

Deze combinatie van kennis en vaardigheden (opnieuw met accent op semantiek) is elders in Nederland niet te vinden.

De bedoelde bijlage bevat verwijzingen naar een selectie van mijn relevante boeken (11) en artikelen (47). De rode draad is Metapatroon.

Na de herhaalde opmerking dat echte deskundigheid over het gevraagde onderwerp schaars is, motiveert GBO.Overheid de noodzaak van “de tijdelijke inzet van de heer (dr. ir.) P.E. Wisse van Information Dynamics” in afwijking van de raamovereenkomst de tweede keer als volgt:

[D]e bekende studies [...] gaan [uit] van een vrij statisch concept van semantiek.

Willen bestaande knelpunten rondom semantiek [echter] kunnen worden opgelost dan zijn een visie en onderzoeksmethode nodig die recht [doen] aan de variabiliteit van de e-overheid en daarmee aan de inhoud van semantische begrippen. Uit onderzoek dat het Bureau Forum Standaardisatie heeft gedaan blijkt dat in Nederland slechts één

---

³ Openbaar gemaakt met beslissing dd. 21 december 2012 op een Wob-verzoek van Information Dynamics. De geciteerde passage staat in 1. Oplegnotitie inzake inhuur P.E. Wisse dd. 27 februari 2007 en 2. Specifiekverklaring inzake inhuur P.E. Wisse dd. 20 februari 2008.

⁴ De specifiekverklaring dd. 20 februari 2008 toont in de voetregel op p. 2 het jaartal 2007. Dat moet een slordigheid zijn.

persoon een visie, methoden en software heeft uitgewerkt die ingaat op die variabiliteit: dr. ir. Pieter Wisse. Hij heeft die visie uitgewerkt in diverse verschijningsvormen waaronder software. Wisse behoudt het auteursrecht voor op deze verschijningsvormen. Zonder Wisse kan de waarde van het concept niet worden beproefd. Beoogd wordt het concept van de variabiliteit in een praktijktoets te beoordelen. Op het moment dat het concept in de praktijk bewezen is zal nader onderzocht worden hoe Wisse meerjarig bij het project betrokken kan worden omdat het onwaarschijnlijk is dat buiten het auteursrecht van Wisse gericht en adequaat gehandeld kan worden.

Zoveel erkenning, uiteraard met dank ervoor, maakt mij bijna verlegen. Een groot gedeelte van die erkenning moet overigens Martijn Houtman gelden! Als medewerker van Information Dynamics heeft hij KnitbITs ontwikkeld en blijft KnitbITs onderhouden als integrerend c.q. infrastructureel programmatuurplatform ter facilitering van informatieverkeer à la Metapatroon.

Auteursrecht erkend!

Waarom het mij hier met die zgn specifiekverklaringen principieel gaat, is de expliciete erkenning door Bureau Forum Standaardisatie van het auteursrecht van “P.E. Wisse van Information Dynamics” op “diverse verschijningsvormen” van visie, methoden en software [die Information Dynamics heeft] uitgewerkt die ingaa[n] op die variabiliteit [...] van de e-overheid en daarmee [op de variabiliteit van] de inhoud van semantische begrippen.

Van belang is daarom uiteraard tevens de verklaring dat het onwaarschijnlijk is dat buiten het auteursrecht van Wisse gericht en adequaat gehandeld kan worden.

Metapatroon overtreft verwachtingen van BFS

Dankzij inhuur van “P.E. Wisse van Information Dynamics” heeft Bureau Forum Standaardisatie (BFS) inderdaad en voortvarend “de waarde van het concept [...] beproefd.” Dat is als “praktijktoets” gebeurd met enkele modelleercasussen waarvoor zoals gepland Metapatroon (Engels: Metapattern), de methode van Wisse/Information Dynamics voor conceptuele modellering, is gebruikt. Voor de belangrijkste resultaten, zie *Stelselmatige semantiek door Suwinet* (BFS, april 2008), *Oefenschema: basisregistraties enz.* (BFS, juli 2008), *Semantiek op stelselschaal: issues en oplossingsrichtingen* (BFS, bijlage B, juni 2009), *Analyse van gerelateerde gegevens in het kader van RNI* (BFS, bijlage F, oktober 2009), *Praktijkmodellering van het begrip werkgever* (BFS, bijlage B, december 2009) en *Ingezetene, ontwerp van een contextueel-semantisch diagram met Metapatroon* (BFS, augustus 2010).

Voorts heeft Information Dynamics met het bijbehorende programmatuurplatform (software) van Information Dynamics, KnitbITs, bij wijze van prototype een werkende, overkoepelende catalogus van informatietypen voor de basisregistraties gebouwd en vervolgens gevuld met de concrete typen voor GBA, NHR en BAG. Die catalogus staat beschreven in bijlage D van *Semantiek op stelselschaal: issues en oplossingsrichtingen* (BFS, juni 2009).

Extra bevestiging door BFS gezocht

De succesvolle modelleercasussen met Metapatroon en demonstratie van het – prototype van een – stelselcatalogus vormden voor BFS aanleiding Metapatroon tevens onafhankelijk te laten beoordelen. Er zijn in opdracht van BFS zelfs twee van zulke evaluaties opgesteld. De ene door Novay, met als verslag bijlage C, getiteld *Contextuele verbijzondering: inspiratie door Metapattern*, van *Semantiek op stelselschaal: issues en oplossingsrichtingen* (BFS, juni 2009) en de andere door RAND Institute zoals gerapporteerd in *Metapattern* (RAND-Europe, voor Logius, mei 2010).

BFS maakt doel van opschaling

Zowel Novay als RAND rapporteerden een uitgesproken positief methodisch oordeel over Metapatroon. Daardoor verkreeg BFS de bevestiging dat het gebruik van Metapatroon voor conceptuele modellering “opschaling” verdiende. Met het verandermiddel ervoor is het misgegaan.

Valse positionering door consortium Essence

Novay hield de onafhankelijke opstelling niet vol. BFS adopteerde het voorstel van Novay om een zgn consortium, Essence, te vormen. Daarbij deed Novay het echter voorkomen, volkomen ten onrechte, dat Essence voorafgaand aan opschaling in methodisch opzicht voor conceptueel modelleren “nog veel pionierswerk nodig” was.⁵ Ondanks prompte waarschuwing van Information Dynamics werd die positionering van Essence niet gecorrigeerd door BFS en Novay. Door Metapatroon, KnitBITs en Information Dynamics te verheimelijken wierven BFS en Novay verdere (betalende) consortiumdeelnemers en verwierf Essence via TNO onrechtmatig innovatiesubsidie. Met dat geld is Metapatroon ... geplagieerd door Essence.

Essence plagieert Metapatroon

Het plagiaat dat Essence pleegt laat zich zelfs kinderlijk eenvoudig vaststellen. Want eerder had Novay dus een evaluatie van Metapatroon opgesteld. Over zowel Metapatroon als Essence-taal beweert Novay dat ze allebei één primaire constructie tellen, te weten contextuele verbijzondering.⁶ Wat Essence vervolgens tracht te suggereren, is dat het om van elkaar afwijkende constructies zou gaan. Zoals de analyse in de notitie *Zoek de verschillen!* (Information Dynamics, januari 2012) aangeeft, betreft het echter overduidelijk één en dezelfde constructie!

De desbetreffende constructie vormt de oorspronkelijkheid e.d. van Metapatroon als methode annex taal voor conceptueel modelleren. Door nabootsing van die constructie en gelet op de

---

⁵ Zie bijlage D van het *Projectvoorstel Cofinanciering voor Essence – fase 1* (TNO, versie 7 september 2010, p. 1).

⁶ Over Metapatroon doet – de overal bij betrokken medewerker van – Novay zo’n bewering o.a. op p. 37 van *Semantiek op stelselschaal* (BFS, 19 juni 2009) in bijlage C getiteld *Contextuele verbijzondering: inspiratie door Metapattern* (door Novay in opdracht van Forum Standaardisatie opgesteld als verslag van evaluatie van Metapatroon) en op p. 10 van *Met zoveel woorden* (7 december 2009, eveneens in opdracht van Forum Standaardisatie). Over de Essence-taal staat een dergelijke bewering op p. 7 van *Essence taaldefinitie en denkwijze* (Essence, 31 mei 2011).

voorkennis van Metapatroon die meerdere deelnemers aan consortium c.q. project Essence waaronder Novay hadden c.q. gelet op het voordeel dat beoogd is, is de aanduiding plagiaat zeker van toepassing op de handelswijze van Essence en zijn deelnemers.⁷ En omdat inderdaad die ene constructie kenmerkend is voor Metapatroon, plagieert Essence aldus in één moeite door Metapatroon als modelleermethode/-taal feitelijk zelfs helemaal.⁸

Essence weigert antwoord op vraag naar onderscheidend vermogen

Essence houdt vooralsnog vol, dat er met de Essence-taal geen plagiaat van Metapatroon aan de orde is. Essence kan of wil echter geen onderscheidend vermogen aangeven. Het zou volgens de meest betrokken medewerker van Novay “genuanceerd” liggen, wat zich slechts in een “open gesprek” zou laten verklaren “waarin [...] ook jij je vraag kunt verhelderen.”⁹ Kortom, de gebruikelijke uitvluchten van een verstokte plagiarist.¹⁰ Een andere poging door Essence met zijn deelnemers om af te komen van de klacht over plagiaat vormt een rapport dat Ventoux Advocaten schreef in opdracht van Novay.¹¹ Daarop hebben zich tot dusver de directeur-generaal Organisatie en Bedrijfsvoering Rijk (ministerie BZK) en de voorzitter Forum Standaardisatie expliciet beroepen. De directeur-generaal Bedrijfsleven en Innovatie (ministerie EZ) sloot zich bij zijn BZK-collega aan. Hun bron moet directeur Logius c.q. hoofd BFS zijn, op hun beurt dus gevoed door Novay. De minister krijgt het er nog druk mee ...

Valse weerlegging!

Ventoux komt wel beschouwd met twee beweringen. De ene luidt dat Essence resp. Novay met de Essence-taal voldoende “afstand” tot Metapatroon genomen heeft. Wàt die afstand feitelijk uitmaakt, vermeldt Ventoux echter niet.¹² Als weerlegging van plagiaat schiet het Ventoux-rapport in kwestie dus principieel tekort. Want met louter een conclusie van een deskundige, dat wil zeggen zònder ook maar enige materiële argumentatie, is het pleit uiteraard niet beslecht. Sterker nog, dat is gauw extra verdacht. Daar komt bij dat Ventoux allesbehalve als erkend deskundig geldt wat methoden voor conceptueel modelleren betreft.¹³

---

⁷ Van Dale (1984) omschrijft plagiaat als volgt: “1. letterdieverij; het overnemen van stukken, gedachten, redeneringen van anderen en deze laten doorgaan voor eigen werk; - bij uitbr[eiding] in toepassing op diefstal van allerlei andere geestelijke eigendom; - 2. een van anderen overgenomen deel van een geschrift enz.”

⁸ Op mijn verzoek gaf de medewerker van RAND Insitute (die in opdracht van BFS eveneens Metapatroon evalueerde) als reactie op de notitie *In search of differences* (vertaling van *Zoek de verschillen!*): “it does appear to me that Essence is nothing more than Metapattern with a different name.”

⁹ Geciteerd uit emailcorrespondentie, december 2012.

¹⁰ Hoe pathologisch ontkenning enz. van plagiaat er zeker ook in Nederland vaak, herstel, meestal aan toegaat, heeft F. van Kolfschooten gedocumenteerd met zijn boeken *Valse vooruitgang* (Veen, 1993) en *Ontspoorde wetenschap* (De Kring, 2012).

¹¹ Openbaar gemaakt met beslissing dd. 16 augustus 2012 op een Wob-verzoek van Information Dynamics: zie [Bijlage bij Wob-verzoek over juridisch adviesrapport van een derde partij](#).

¹² Hetzelfde gebrek tonen de zgn bevindingen van TNO. TNO zou over de klachten van Information Dynamics contact met de overige partijen gehad hebben. Zal best, maar wat slechts telt, is uiteraard steekhoudend bewijs van onderscheidend vermogen voor de Essence-taal. Zonder bewijs is de klacht van plagiaat van Metapatroon in elk geval **niet** weerlegd.

¹³ Als zodanig deskundig zijn Novay en alle overige bij Essence betrokken partijen natuurlijk evenmin. Daarvoor verschaft hun plagiaat van Metapatroon op z'n minst een sterke aanwijzing. Wie wèrkelijk deskundig is, komt immers nooit op het idee van — bedrog met — klakkeloze nabootsing die noodlottig in vorm blijft steken. Zo frustrleert een plagiarist steevast verdere ontwikkeling op inhoud. Met steun en deelname aan Essence spande BFS het paard dus àchter de wagen. Niet alleen is Information Dynamics de dupe, maar BFS heeft de

En de andere bewering van Ventoux? Die komt erop neer dat die meneer Wisse zeer waarschijnlijk het relevante auteursrecht helemaal niet bezit. Oh nee? Dat is nota bene door BFS/GBO.Overheid zèlf gelogenstraft met de nota bene eerdere “Oplegnotitie inzake inhuur P.E. Wisse.” en “Specifiekverklaring inzake inhuur P.E. Wisse.”

Wat bezielt die mensen allemaal om, tja, iets anders dan dat ze ronduit liegen kan ik er allang niet meer van maken. Zoals Plasterk opmerkt:

Elke integriteitsschending [...] is een directe aantasting van de geloofwaardigheid van het openbaar bestuur.

Wijs uw ambtenaren terecht!

december 2012 © Information Dynamics

---

productieve beleidskoers voor semantische interoperabiliteit verlaten. Uit gebrek aan deskundigheid volgt dan het vanzelfsprekende onvermogen om überhaupt zelfs maar de vraag te begrijpen naar — de noodzaak van — materiële verklaring van onderscheidend methodisch vermogen van Essence-taal vergeleken met Metapatroon c.q. om te herkennen dat een averechtse koers is ingeslagen. In dit verband zijn opmerkingen van R. Arnheim toepasselijk (*Visual Thinking*, University of California Press, 1969, p. 67): “Not to see the resemblance between two things or not admit it because the two things are not completely identical can be a symptom of limited intelligence. [...] What matters [...] is how easy or hard it is to spot the critical feature in its context.” Zo’n blinde vlek maakt dat de Essence-partijen over zichzelf stellig van oordeel blijven dat ze integer handelen. Hoe dan ook, zolang publiciteit en/of rechtsgang uitblijven kunnen zij vanuit een machtspositie die valse schijn op- en volhouden, bijvoorbeeld door domweg niet meer te reageren.